

GRAUWE ABEEL IN BOSVERBAND EN IN LANEN IN OOST-FLEVOLAND

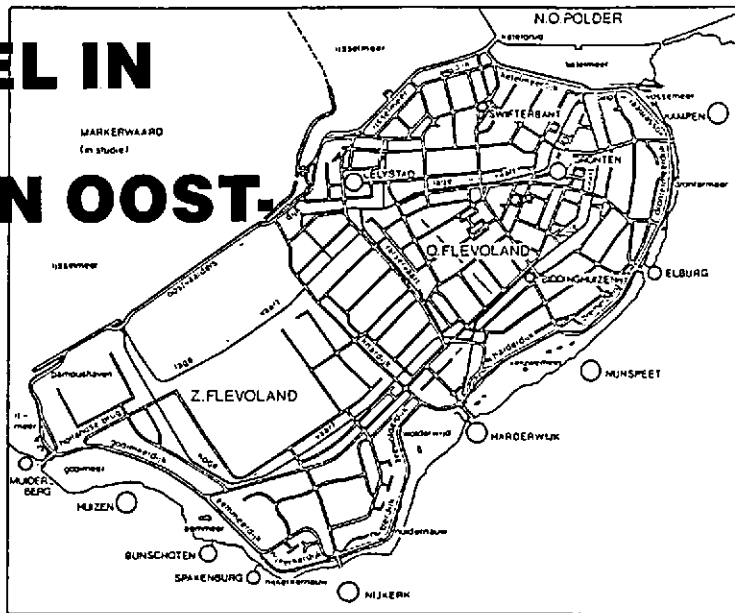
Het Staatsbosbeheer - regio Flevoland beheert in Oost-Flevoland ongeveer 7000 ha bos- en natuurgebieden; hiervan is ruim 2100 ha populierenbos. In het westelijk deel van Oost-Flevoland liggen 1100 ha bos met de gangbare populierenklonen en 100 ha bos van Grauwe abeel (*Populus x canescens**). Bovendien zijn in het buitengebied vele kilometers laanbeplanting met grauwe abeel aangeplant.

Grauwe abeel in bosverband

De bossen met grauwe abeel bevinden zich in het westelijk deel van Oost-Flevoland. De bodem in dit gebied bestaat voor het grootste deel uit kleigrond met een lutumgehalte van 25-40%; alleen in de bossen direct ten westen en ten noorden van Lelystad staan op lichte tot middelzware zavelgrond met lutumgehalten van resp. 5-12% en 12-25%. De dikte van het kleipakket is vrijwel overal meer dan een meter. Het grondwater staat 's winters op 90 cm beneden maaiveld en varieert 's zomers van 90 cm tot ruim 200 cm beneden maisveld.

Vrijwel alle klonen van de Grauwe abeel, zoals "Honhorpa", "Limbricht", "Tatenberg", "Munsterland", "Enniger" en anderen zijn hier tussen 1968 en 1976 in bosverband aangeplant. De leeftijd varieert van 13 tot 21 jaar. Het gebruikelijke plantverband is 4,5 bij 5 meter.

* Voor een beschrijving van de "soort" en de verschillende klonen wordt verwezen naar het boek "Populieren in Nederland" van H. A. J. van Haaren.

Opvallend is dat de grauwe abeel in bosverband op kleigronden niet wil groeien. Van een bosvak ziet de buitenkant er prima uit en de groei is daar net zo goed als van "Robusta". Deze goede groei blijft beperkt tot de buitenste drie rijen. Daarna zakt de groei letterlijk in elkaar en daalt tot 25 à 50% beneden het niveau van "Robusta". De aanwas ligt dan tussen 4,6 en 6,9 m³/jaar/ha. De grauwe Abeel is dus geen soort om op kleigronden in bosverband aan te planten.

Op lichte zavelgronden is de groei in bosverband vergelijkbaar met de groei van "Robusta"; de aanwas ligt dan rond de 9,2 m³/jaar/ha. Ondanks deze goede groei is echter veel in het nadeel van deze boomsoort te zeggen; zoveel zelfs dat het ook op lichte zavelgronden zeer discutabel is om deze boomsoort in bosverband aan te planten.

De nadelen zijn:

- De één-jarige of oudere bewortelde stek slaat moeilijk aan en groeit de eerste jaren langzaam. Dit betekent veel inboeten. Wanneer loofhoutopslag aanwezig is bij de herbebossing dan moet dit minstens éénmaal worden teruggezet. Gebeurt dit niet dan blijft er van de abelenaanplant niets over.
- De abeel vormt slechts moeizaam

een doorgaande spil. Vaak moet er meer dan eenmaal een vormsnoei worden toegepast om een doorgaande spil te krijgen. Wordt dit achterwege gelaten dan ontstaan "appelbomen".

- De abeel heeft een vrij zware tak-aanzet. In het district worden alle populieren opgekroond tot 2,5 à 3,0 meter om overal goed machinaal bij te kunnen. Dit opkronen gebeurt in één keer daar het anders te duur wordt. Tegen de tijd dat het zover is heeft de abeel zware takken; deze geven grote snoeiwonden welke slecht overwallen. Hoger opkronen wordt in een later stadium uitgevoerd en alléén wanneer de stam over een lengte van 6 meter kaarsrecht is.

- De meeste abelenklonen hebben bochtige stammen. De papierhoutmarkt tolereert alleen hout met minimale krommingen (maximaal 10 per lopende meter). Daaraan voldoet dunningshout van de grauwe abeel niet. Het zwaardere hout van het wat rechttere onderste stamstuk kan nog naar de zagerij voor pallets. Een andere afzetmarkt is de vezelhoutindustrie, maar ook deze staat niet te springen om populierehout. Populier voor papier of pallethout brengt franco fabriek tussen de f 85,- en f 93,- per ton op, terwijl de vezelhoutindustrie in België (dus met extra transportkosten) franco fabriek rond de f 52,- per ton geeft.

Mogelijk komt er in de toekomst een afzetmarkt ten behoeve van de cellulosefabricage; ook hiervoor moet het hout geschikt worden en dan zijn de eisen aan de rechttheid minstens even hoog als voor de papierhoutindustrie.

- De prijsafspraken binnen de genoemde markten zijn gebaseerd op gewicht. Voor "Robusta" mag worden uitgegaan van 0,85-0,90 ton per m³; voor grauwe abeel ligt dit op 0,75-0,80 ton per m³. Dit betekent een verschil van f 5,- tot f 10,- per m³.

- Als een kloon geënt is op een *Populus alba* onderstam dan is er veel wortelopslag te verwachten. Dit kan tijdens de omloop soms problemen geven aan de bosranden. De problemen komen pas echt goed bij de herbobossing. De massale wortelopslag moet regelmatig worden teruggezet om de verjonging een kans te geven. Goed beschouwd kan deze verjonging alleen bestaan uit populier omdat

alleen deze kans ziet om snel boven de verwildering uit te komen.

- Een flinke adder onder het gras bij de grauwe abeel is dat deze niet is getoetst op kanker. Heel wat bomen in Flevoland zitten vol met kanker. In het gebied rond Almere is ook de kloon "Honthorpa" - tot nu toe een van de weinige klonen met een goede groei en een niet al te kromme stam - helaas ook aangetast. Inmiddels toopt een kankertoets voor de verschillende abelenklonen bij het Rijksinstituut voor Bos en Landschap "De Dorschkamp"; de resultaten daarvan zullen over ruim een jaar bekend zijn.

Na deze litanie van nadelen is er slechts één voordeel te noemen en dat is het landschappelijk aspect binnen een bosenheid. Door zijn kleur en vorm heeft de boom een geheel eigen en apart aandachtsaspect.

De grauwe Abeel in laanverband

In het westelijk deel van Oost-Flevo-

land komen op de kleigronden in het open poldergebied kilometers lange laanbeplantingen van grauwe abeel voor. De groei van de abeel in deze lanen is niet zo snel als "Robusta", maar in doorsnee toch goed.

De vegetatie onder de bomen wordt regelmatig gemaaid om de landbouwers te laten houden. Bij dunning moeten daarom alle takken en top hout opgeruimd worden; dit kost omgerekend ruim f 1000,- per ha. Tevens moet het dunningshout vaak kilometers verreden worden om het ergens veilig en bereikbaar voor vrachtwagens op te stapelen. Deze beide factoren maken het dunnen van de lanen tot een kostbare aangelegenheid. Dit kan gemakkelijk vermeden worden door de bomen direct op de eindafstand van 9 bij 9 meter te planten.

Veel van de nadelen en het voordeel van de grauwe abeel in bosverband gelden in grote lijnen ook voor de laanbeplantingen. Alleen de groei op latere leeftijd wijkt hier duidelijk van af,

■ *Grauwe abeel in opstand op kleigrond in de Hollandse Hout*

■ *Aanplant van grauwe abeel in bosverband op kleigrond is sterk af te raden*

in wegbeplantingen op kleigronden ligt de groei van de grauwe abeel slechts iets lager dan de groei van "Robusta". Ook het op snoeien van de laanbomen wijkt af van de snoei van bomen in bosverband. Het opkronen gebeurt hier vaker. Per keer worden hoogstens een à twee takkransen verwijderd om waterlofvorming en te grote snoeiwonden te voorkomen. De uiteindelijke opkroonhoogte hangt af van de plaats waar de bomen staan en van het wegtype. Aan vormsnoei dient bij laanbeplantingen van grauwe abeel veel zorg besteed te worden. Zonder snoei ontstaat een bolvormige kroon met veel zware gaffels; dat leidt al snel tot het afbreken of het uitscheuren van zware takken.

Meer nog dan bij bomen in bosverband moet er bij laanbomen nadrukkelijk op worden gelet dat de kloon niet is geënt op een onderstam van *Populus alba*. Een tientallen jaren durend gevecht tegen de wortelopslag is financieel niet op te brengen. Ook de kosten voor het herstel van de door de wortelopslag beschadigde wegen en paden lopen flink in de papieren. Alleen betonnen wegen kunnen de druk van populierenwortels redelijk goed weerstaan.

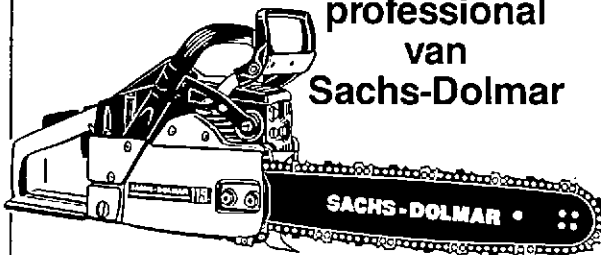
Conclusies

Alles overziende is de aanplant van grauwe abeel in bosverband op kleigronden sterk af te raden. Op lichte zavelgronden is de groei goed (ongeveer vergelijkbaar met "Robusta"), maar door de kromme stammen vallen de opbrengsten tegen. In laanbeplantingen is de grauwe abeel door zijn wat kromme, lichtgrijze stam, de warrige takken en grijze tot witte bladeren erg karakteristiek. Evenals lanen van andere boomsoorten kost ook een abelenlaan veel geld, moeite en inspanning van de beheerder.

**SACHS
DOLMAR**

De
professional
van
Sachs-Dolmar

De handzame, professionele motorzaag uit de extra-klasse. Een technisch hoogwaardig produkt voor talrijke toepassingen in de bosbouw.

Sterk — 52 cm³, 2,6 Kw (3,5 pk)
Licht — 4,4 kg motoreenheid
 stechts 1,7 kg op 1 Kw

Veilig — optimale- en complete
 veiligheidsvoorzieningen.
Prijs — hoge kwaliteit voor een
 gunstige prijs

SACHS-DOLMAR: stukken beter!

IMPORTEUR VOOR NEDERLAND:

AV

**MEEDER
TECHNISCHE
PRODUCTEN**

Handelstraat 25
Postbus 75
6850 AB Huissen/Holland
Tel. 085 - 262923
Fax. 085 - 251316
Telex 45755